۲۹ جمادی الاوّل ۱۳۲۷
جمعه
۵ اییول ۱۹۰۹

اقتصاد
نومر ۹
№ 9

بهاسی:
۱ یلغه ایکی صوم،
یارتی یلغه بر صوم.
نسخه‌سی یکرمی تین.
خارجگه ایکی الوش
اعلان سطری یکرمی
بش تین.

Самара, Казанская ул. д. № 77 Контора редакцiи «ИКТИСАДЪ».
آدرس: Redaction IKTICAD SAMARA (RUSSIE)

تجارت، زراعت و صناعت‌دن هم قریه حاجتلرندن بحث ایدر آیلق مجله‌در.

چن اراده‌نڭ تأثیری

فلاسفه‌دن بعضیلری دیورلر: «انسان بر ممکن شیئنی قطعی اراده ایله اراده ایدر ایسه مطلقا آڭا ایرشه‌چکدر». محترم «المنار» مجله‌سی صاحبینڭ دیدکینه کوره، محمد عبده حضرتلریده اوشبو فکرده اولمشدر. «نه شیئنی اولسه اولسون آنی طلبده هیچ ترددسز تام اراده ایله اراده ایتدم ایسه اول شیء بڭا حاصل اولدی» دیور ایمش.

اوشبو فکر حکماء صوفیه‌دن ده روایت ایدلمکده‌در. آنلر دیورلر: «جناب تعالینڭ بنده‌لری واردرکه، آنلر اراده ایتسه‌لر الله‌ده اراده ایدر». یعنی بر نرسه‌گه اراده‌لرینڭ توجهلری صحیح اولسه اول نرسه‌گه جناب تعالینڭ‌ده اراده‌سی تعلق تابار. بناء علیه اول نرسه‌نڭ حصولی لازم کلور، دیمکدر. بونلر بارچه‌سی چن اراده‌نڭ تأثیرینی اثبات بابنده سویلنگان سوزلردر.

واقعا انسانڭ اشبو اراده‌سینڭ تأثیری الوغدر. بزم روسیه مسلمانلرینڭ احوالینی بر کره کوزدن کچورگان کشی بونی کورمك ممکندر. بر وقت وار ایدی روسیه مسلمانلرینڭ هیچ بر تلاگی و هیچ بر اراده‌سی یوق ایدی. اول وقت روسیه مسلمانلری وقتنی بیك طنچ اوتکاررلر ایدی. فکرلر عموما دیورلك سکونت ایچنده اولوب

احرار فرقه سی یاش ترکلرنڭ ملت مجلسینه تأثیرلرینی حکومت اشلرینه مداخله دیه اعلان ایدوب آنکا قاطی پروتیست ایتدیلر. اکثریتی یاش ترکلردن عبارت اولغان ملت مجلسینڭ هم هیئت وکلانڭ یعنی حکومتنڭ ضررینه حرکت ایته باشلادیلر «ملت مجلسی اشاکسزدر، رئیسی سلطاننڭ قولینی اوبکان کشی انابتسزدر حریتکه مخالفدر. مطبوعاتنی قصارغه قرار ویردیلر. تیز بشقه حریتلرنیده یوق درجه سینه چغاراچقلردر. ملت مجلسی دیننی رعایه ایتمیدر. مولودنی بایرام ایتمدیلر. فلان وفلان» دیه اشاعت ایتارگه باشلادیلر.

بو وقت یاش ترك غزته لری ملت مجلسینی هم حکومتنی طرفلاب سویلرگه مدافعه ایتارگه مجبور اولدیلر. لکن بونلرنڭ حکومت طرفنده کورنمکلری بر تورلی خلقنی شبهه گه توشوردی. احرار سوزلرینڭ درستلکی ظن ایدیله باشلادی. استانبولنڭ کوب خلقی احرار غزته لرینی اوقی باشلادیلر. فکرلر زهرلندی. ایکی طرف آراسنده نزاعلر زور ایدی.

بر کون کامل پاشا اورنندن توشمکنڭ سببلرینی غزته لرده اعلان ایتدی. یاش ترکلرنڭ دائما حکومت اشلرینه قاطناشوب اشنی اوزلری تلاگانچه گنه اشلاتوب طورغانلقلری اثبات ایدلدی، بونی یاش ترکلر اوزلریده اقرار ایتدیلر. لکن یك گوزل روشده تأویل ایتدیلر. شولای اولسه ده خلقنڭ کوبسی حکومتنی یاش ترکلر قولندن قوتقارمقنڭ لزومینه قناعت حاصل ایتدیلر. فقط بونڭ ایچون مناسب بر فرصت کوتمك لازم اولدی.

اوتکان مارت ده استانبولنڭ کوپر اورتاسنده «سربستی» غزته سینڭ محررلرندن حسن فهمی جنابلری آطلوب اوترلدی اوتروچی کم اولدقی اصلا معلوم اولمادی «سربستی» غزته سی یاش ترکلرگه قارشی یازوچیلرنڭ برنچیسی ایدی، شونڭ ایچون خلق حسن فهمی نی اوتروده یاش ترکلرنی عیبلی باشلادیلر. کوب یرده یاشلر نمایشلر یاصاب قاتلنی تاوب جزا ایتمکنی حکومتدن طلب ایتدیلر. طاوش کوبایدی، غزته لر قزشدی قاتلنی تابماوده آندن قصاص آلوب شریعت حکمینی اجرا ایتماوده حکومتنی عیبلی کوره باشلادیلر. یاش ترکلرنڭ سوزلری اصلا ایشتولمای باشلادی. آخرالامر ۳۱ نچی مارتده زور بر فتنه وجودکه کلدی.

(آخری وار.)

ناشر ومحرری: محمدفاتح مرتضین.

« کریموف، حسینوف و شرکاسی» نڭ پاراوای مطبعه سی اوزنبورغده .
ТИПО-ЛИТ. Т-ВА КАРИМОВЪ, ХУСАИНОВЪ И КО.

قرار ویرلگان؛ کوکچه‌طاواویازی، قوطر کول ژلصنده هم ایرتش بوینده قزاق قشلاغنده قرغزلر طرفندن اصول صوتبه مکتبلری آچلغان؛ تیمرخان شوراده داغستان مسلمان مکتبلرینه اوچیتللر حاضرلمك ایچون ایکی یلاق اصول تعلیم قورصلری آچلغان؛ آلماتی ده برنچی محله‌ده الوغلر ایچون اخشام درسلری آچلغان، ژاقافقازیه ده ایمپیراطور نیقولای و مقدس نینا مکتبلرنده مسلمه لرگه مخصوص ۱۵ استیپندیه آچدرغانلر؛ باکوده بشیر بك آشوربکف ۲٤ مسلمان بالاسینی اوز حسابندن اوقتمقده در.

استرلی طماقده مطبعه آچارغه قرار ویرلگان؛ استانبولده تاتار جمعیتی طرفندن «طونغج» اسمنده‌غزته، پاریژده قافقاز مسلمانلری طرفندن «مسلمانین» اسمنده روسچه اسلام مجله‌سی، تفلیسده کمال‌افندی‌انسی زاده‌طرفندن « مظهر» اسمنده آتنالق غزته، باکوده «زنبور» اسمنده مجله نشر ایدیلورگه باشلاندیلر.

اورسکی ده، بواده، طومده هم باطومده مسلمان جمعیت خیریه‌لرینه رخصت آلنغان؛ خان اورداسنده هم سیتوفکه‌ده جمعیت خیریه آچارغه قرار ویرلگان؛ قریم رشدیه مکتبلرینه پروغرام یاصاب شونك ایله تحصیلکه مساعده آلمق ایچون، قریمك موجود جمعیت خیریه‌لر طرفندن پتربورغغه وارره وکیللر صایلانغان.

پتربورغ ده، تاشکندده شرق کیچه‌سی؛ پیرمه‌ده، طومده ادبیات کیچه‌سی یاصالغان. قزانك «شرق» قلوبنده عبن‌الدین احمرف قزان تاریخی حقنده لکسیه اوقغان؛ خوالین اویازی اسکی‌ماستاق قریه‌سنك قرائتخانه آچلغان؛ چلابی ده مسلمان قرائتخانه‌سی فائده‌سینه صیرك اویناتولغان.

آلماتاده، سمبرده، اورنبورغ ده شهر دوماسینه مسلمانلردن اعضالر صایلانغانلر. شماخی سوداگیرلرندن سلطان اسکندرف ریالنی اوچیلشچه‌گه پاچوتنی پاپوچیتل تعیین ایدلگان، قریمده حاجیلرنی حمایه جمعیتی آچارغه قرار ویرلگان.

اورنبورغ ده مسلمان پاتریبیتللر جمعیتی، قارغالیك واق بورچ جمعیتی آچلغان؛ قطایده - غولجه شهرنك روسیه مسلمانلری‌طرفندن «ترقی» اسمنك سودا شرکتی آچلغان؛ باکو بایلری یولچی ویوك یورتمك ایچون ایکی ملیون صوم رأس مال‌ایله بر شرکت توزوگانلر.

شماخی شهرنده شیعی‌لر و سنیلر

کیڭاش ایدوب مکتبلرینی برلشدررگه قرار ویرگانلر؛ شمبر اویازی بیدانگی قریه‌سنده ایکی محله جمعه و عیدنی بر یرگه جیولوب اوقورغه قرارلنغانلر.

ایشته اوشبو یازلغانلر بارچه‌سی ترقی آثارلری‌در. بتون ملتنڭ دگل ملتنڭ بر قسمینڭ آز برقسمینڭ اراده‌سی ایله وجودکه کلمشلردر. اگر بتون ملتنڭ اراده‌سی قوشلسه ترقی توغروسنده کوب شیلر امید ایتمك ممکندر. ملت بیوکدر، ترقی‌نی چن اراده ایله اراده ایدر ایسه مطلقا آڭا ایرشه‌چکدر. مگر اقتصادی جهتینی توزاتورکه اجتهادنڭ ایڭ زور قسمینی صرف ایتمك برنچی درجه‌ده لازم‌در. زیره هر جهتنڭ توزالمکی اقتصادی جهتلرمزنڭ توزالمکینه باغلودر.

محله و اماملر مسئله‌سی

محترم «نور» غزته‌سنده مسلمان فراقسیه‌سی اعضالرینڭ ایکی مسئله حقنده استفسارلری درج ایدلمشدر. مسئله‌نڭ حاصلی اوشبودر: ۱نچی - محله‌لرنی اواق ایدوب اماملرنی کوبایتمك مناسبمی؟ یا که محله‌لرنی ایری ایتوب اماملرنڭ مقدارینی آزایتمق مناسبمی؟ ۲نچی- متریقه یازمق، نکاح و طلاق اشلرینی قارامق، اسم قویمق کبی اشلرنی امامل ذمه‌سندن آلمق مناسبمی؟ یا که ایسکیچه آنلر ذمه‌سنده قالدرمق مناسبمی؟ اهالیمزنڭ اقتصادی جهتینه باغلو اولغان بو مسئله‌ده بزده فکرمزنی بیان ایتمکنی مناسب کوردك. فکر عاجزانه‌مزگه کوره: برنچی سؤالنڭ حلی اوشبو طریقه اولمق لازمدر: اسلام محله‌سی یوق بر یرگه محله آچمق ایچون ۱۲ کشینڭ زیاڤلینیه‌سی یتارگه تیوش. دوما بونی استار و آبرادیسارگه اوبشینا تشکیل ایتمك حقنده قبول ایتمش ایدی. عین شول حکمنی مسلمانلر حقنده ده قبول ایده بیلور. بو وقتده مسلمانلر آز یرده محله آچلماس، دیه قورقارغه اورن قالمیدر.

صوڭره بر آچلغان محله‌نڭ ایر

جانلری اوچ یوز آلطمشغه یتمگان مدتده آنلرغه ایکنچی محله آچارغه رخصت ایدلمازگه تیوشلی. بوقسه خلقی بوندن کیم اولغان محله‌لر عبادتخانه‌لرینك و دینی خادملرینك مصارفلرینی لایق روشده تاءمین ایده آلمایه‌چقلردر. خلقی مذکور مقدارغه ایرشکان محله ایسه جان باشندن بر صوم ایله اماملرینك معاشینی دخی ایکنچی بر صوم ایله مسجد و مکتبلرینك مصارفینی تاءمین ایده بیله‌چکاردر.

صوڭره بر محله‌ده یالڭز بر امام اولمق تیوشدر. بو کونگه قدر بر محله‌ده ایکی امام اولمقدن هیچ بر فائده کوریلیکی یوقدر. کوب یرده خلقنی ایکی‌گه آیروب آراغه اختلاف و نفاق اورلغی ساچوگه باشقه هیچ بر نتیجه‌سی کوریلمه‌شدر. اویله ایسه بو عادتنی دوام ایتدرمکده هیچ بر فائده یوقدر. معیشتلری تاءمین ایدلمگان ایکی امامی اولمقدن، معیشتی لایقنچه تاءمین ایدلمش بر امامی اولمق، قریه محله‌لری ایچون البت آرتوقدر. ایشته بو برنچی سؤالنك جوابیدر. ایکنچی سؤالگه جواب ویرمك ایچون ایڭ الك ملت نظرندن امامنك کم اولدقینی تعیین ایتمك لازمدر

بزمچه امام دیمك محله خلقینك عمومی مصلحتلرینی قایغورتمق محلنك هیئت عمومیه‌سینی کوزده طوتوب آنی مخصوص یولدن ایلتمك ایچون اوز آرالرندن صایلانوب قویلمش بر دینی خادم دیمکدر. هر قایوسی اوزینك خصوصی اشلری ایله مشغول اولغان خلقنك مصلحت عمومیه‌گه نظارت ایچون بر کشینی تخصیص ایدوب آنك معاشینی تاءمین ایتمکاری ایڭ معقول بر طریق اولوب آنلرنك جهت عمومیه‌نی‌ده اونوتمادقلرینه دلیلدر. بو تقدیرده عموم محله‌گه تعلقلی اشلر مثلا نمازده امام طورمق، نکاحلرنی اجرا ایتمك، محله نزاعلرینی تفتیش ایدوب آرانی کیلشدرر ایچون حکم اولمق، محله خلقینه علم اوگراتمك، صورالغان مسئله‌لرینه جواب ویرمك کبی اشلر اماملرغه وظیفه اولادر. متریقه دفترلری امامل‌ر قولنده اولمق، آنی باشقارمق ایچون باشقه مناسب بر کشی محله‌ده اولماغانغه کوره‌در. آنك ایچون مخصوص کشی قویمق ایسه مصارف جهتندن آغرلقدر.

بوکون اشلرمزنی محله خلقینه آرتق مصارفنی موجب اولماغان روشده قیلورغه اجتهاد تیوشدر، بوقسه محله‌لرگه لازم اولغان مصارف بو کونده کوب اولوب بو کوندن صوڭ ینه آرتاچقدر.

معلومدرکه، هر محلهگه اگر لازمنچه اش قیلورغه تلاسهلر جیولوب عبادت قلمق ایچون بر بنا؛ ایر بالالرنی جیوب اوقتمق ایچون بر، قز بالالرنی جیوب اوقوتمق ایچون دخی بر بنا اولوب مجموعسی اوچ بنا لازمدر. بونلرنی تابمق، صالمق، یاقترتمق و یلنمق هم توزاتمك راصخودلری بارچهسی محله اوستنلهدر. شونك اوستینه دخی بر امام، بر مؤذن و بر معلم آلوب آنلرنـك معاشلرینی تأمین ایتمك لازمدر. بو راصخودلر فقط محلهنـك دینی احتیاجلری ایچون اولغان راصخودلردر.

محلهنـك قریه ادارهسی ایچون، ۋولصت ادارهسی ایچون طوتاچق راصخودلریده واردر. شونـك ایچون هر محله اوزینك اشلرینی مهارت ایله اداره ایتمك لازمدر. مهارت ایله اداره ایده بلمگان محلهلر ایچون اصول حرکت قانون ایله تأمین ایدلمك لازم ایسه ملتنك اقتصادی منافعینه خـلل کلمز روشده تأمین ایدلهکی لازمدر. بو بابده دقت ایـله اش قیلمقنی فراقسیه اعضالرندن رجا ایدهمز.

تجارت

روس و کاشغر

ترکستان چینیده « سینتسزان » طرفلرنده بو کون یالـگز ایکی حکومت رقابت ایتمکدهدر. آنلرده روسیه ایله انگلترهدر. گیرمانیا، فرانسیه و یاپونیا حکومتلرینـك اجتهـادلری بو طرفلرده هیـچ بر نتیجه ویرمامشدر. بو طرفلرنك اورنلری یالگز انگلتره ایله روسیه تجارتی ایچون گنه موافقدر.

ترکستان چینی ایله مناسبت حاصل ایتمـك مسئلهسی بزم روسیه ایچون خصوصاً روسیه مسلمانلری ایچون بیك مهمدر، زیره روسیه یالگز بو طرفلر-

غنه برنچیلکنی اوزنده صاقلی آلاچقدر. بو طرفلرده روسیه نڭ انگلتره گه غلبه ایله‌چکی معلومدر. آنڭ ایچون کاشغرگه هندستاندن کتورلگان مالنڭ پودی سیکز صومغه توشکان وقتده ترکستان روسی‌دن ایلتولگان مالنڭ پودی یالگز ایکی صومغه توشه‌در.

بوڭا باشقه دخی انگلتره کاشغر بازارلرینه مالنی بیك محدود مقدارده‌غنه کتوره آلادر. زیره ایکی آراده اولغان چوللرده حیوانات آزوغی آنلرغه یته‌چك قدر یوقدر. روسیه ماللری ایسه بوندی چوللرنی یالگز اوچ تاولك مقدارنده‌غنه یورگانگه کوره آزغنه آزوق ایله‌ده کفایه‌لنمکی ممکندر.

کاشغرده روس تجارتینڭ نه قدر تیز آراده اورچگانی اوشبو رقملردن معلومدر: ١٩٠٠ نچی یلده روسیه‌نڭ کاشغر ایله تجارتی ٤،٧٠٣،٨٠٥ صوم اولمشدر. ١٩٠٧ نچی یلده ایسه ٧،٥٣،٤٠٠٠ صومغه کوتارلمشدر. دیمك یدی یل ایچنده بزگه بر آرتمشدر. بو ماللر ایرکشتام ایله نارین اسملی یرلردن کیچمشدر.

بزم کروانلر « صوفی قورغان » دن باشلاب ترك دوان آرقلی اڭ مشکل یوللرنی یعنی حیوانات آزوغی هم اوطون اولماغان یرلرنی یالگز اوچ تاولك مقداری وارادر. انگلتره کروانی ایسه بو کبی یرلرنی ١١ کون مقدارنده کچه‌در. شونڭ ایچون انگلیز کروانی ١١ کون یولده آزوقسز هم اوطونسز قالادر. انگلتره حکومتی بوندن اوته‌چك کروانڭ حالنی یڭلایتمك ایچون یول اوستنده ایکی یرده ایگون آمبارلری بنا ایتمش ایسه‌ده آرتق فائده‌سی کوریلمه‌مشدر.

انگلتره‌نڭ بو طرفغه یاردم ایچون ایگولگان ایگونی بارسی آلتی مڭ پود مقدارنده‌در. بونڭ بر مقدارینی صاقلق ایچون حکومتنڭ ایگون آمبارلرینه قویله‌در. قالغانینی حکومتنڭ اول طرفده اولغان مأمورلرینه هم مال یورتوچی کروانغه ویریله‌در. اون بر کونگه حساب ایله آت باشینه هر کونگه دورت قداق آزوق ویره‌لر (کورگز تجارت ایچون نه قدر طریشه‌لر!) طبیعی چوللرنی بویله مشقتلر ایله کوب یوررگه مجبور اولغان انگلتره، کاشغر تجارتنده، روسیه‌گه رقابت ایده آلمایه‌چقدر. ماللرینه یاڭا بازار ازلگان مسلمانلر بو طرفلرنی خاطرلرنده طوتمق تیوشدر.

آغینت و آنک فائده‌سی

آغینتلرنک حاللرین سوداگیرلرنک حاللری کبی تورلیچه‌در. بعض ماده‌لرده آغینتلرنک حاللری سوداگیرلرنک حاللرندنده قیون اولادر. اشنی یخشی نتیجه‌لندرمک ایچون آغینتلق کوب معلومات صوریدر.

آغینت دیب اشلاگوچیلر ایله استعمالچیلر آراسنده، سوداگیرلر ایله آلوچیلر آراسنده واسطه اولغان کشیگه دیورلر. آغینتلر سوداگیرلرغه خدمتکار اولماینچه مستقل اوله‌رق حرکت ایده‌لر. لکن اشده خدمتکارلردن آرتوق مسئول اولورلر.

تجارت ایچون آغینتلرنک فائده‌لری الوغدر. زیره تجارت اشی یالگز تجارتخانه‌لر تأسیس ایتمک، یخشی اشلکلی خدمتکارلر قویمق ایله گنه تمام اولمیدر. بلکه تجارتخانه‌نک نرسه‌لرینی اطرافغه تاراتمق طوغروسنده بولشوچیلرده کرکدر. بویله بولشوچیلر ایسه آغینتلردر. آغینتلر اولماسه ایدی فابریقه خواجه‌لرینه وآیطاوی سوداگیرلرگه اطرافده اولغان سودا یرلرینی اوزلری یوروب چقمق لازم کلور ایدی. آنک ایچون اطرافغه دائما ۋایاژورلر یبارمک الوغ مصارفلی اشدر.

ۋایاژور دیب آیلق وظیفه برابرنده سوداگیرلرنک اطرافده اولغان اشلرینی اشلاب یورگوچی خدمتکارلرگه دیورلر. ۋایاژور ایله آغینت آراسنده آیرما واردر: ۋایاژور سوداگیرنک بر خدمتکاری اولدقندن آنک تحت تصرفنده‌در. آغینت سوداگیردن وظیفه آلمادیغی ایچون آنک تحت تصرفنده دگلدر- مستقلدر. ۋایاژورلر یالگز خواجه‌لرندن آلنغان امر بوینچه غنه اش قیله‌لر؛ آغینتلر ایسه سوداگیر ایله فقط مخابره‌ده گنه اوله‌لر.

عادتده سوداگیرلر آغینتلر آرقلی اش کورمکنی ۋایاژورلر آرقلی اش کورمکدن آرتوقغه صانیلر. بو اش طوغریدر. زیره ۋایاژورلر فائده کتورمه‌لر وکتورماسه‌لرده آیلق وظیفه‌لرینی

هم یول آقچه‌سنی آلوب طورالار. آغینتلر ایسه بو یله مصارفنی سوداگیرلرگه‌تابش قالدرالار. صوڭره آغینتلر اوز شهرلرنڭ اوز یرلرینڭ احوالاتینی و احتیاجاتینی بلوب اش قیله‌لر: هر کشی‌نڭ احوالندن خبردار اولالر. اما ڤاباژورلر ایسه بر ایکی هفته باروب طورغان آراده کوب نرسه بله‌آلمیلر. صوڭره آغینتلر تورلی فیرمه‌لرغه خدمت ایتسه‌لر آز بر فائض ایله‌ده قناعتلنه‌لر.

بو صوڭ وقتلرده آوروپالولر آغینتلرغه پك اهمیت ویره باشلادیلر. مملکت ایچنده مناسب یرلرده آغینتلر طوتدقلری کبی چیت مملکتلرده‌ده آغینتلر طوتارغه غیرت ایده‌لر. بزم مسلمانلر ایچونده آغینتلر آرقلی اش قلمق، خصوصا قرغز قطای و کاشغر خلقلری آراسنده آغینتلر طوتمق تجارتنڭ ترقیسی ایچون یخشی فائده‌لی اوله‌چقدر. اول طرفلرده کشی تامرلنوب استقبالنی تأمین ایدرگه اجتهاد ایتمك مسلمانلر ایچون لازمدر. اول طرفلرده مسلمانلر اگر اجتهاد ایتسه‌لر تجارتنی اوز قوللرنه طوته آلاچقلردر.

بیرلین‌ده مسلمان قانتوری

قزان سوداگیرلرندن عبد الحمید افندی کازاکوف بیرلین شهرنده سودا و کامیسیه قانتوری آچقان. بو قانتور روسیه‌دن زاغرانیتسه‌غه کیته طورغان تیری جاری، جون، بیاغه، ایچاکی، تل، جنالك، قاوری، ماوق و غیر نرسه‌لرنی صاتوب ویررگه هم روسیه ایچون آوروپادن کرکلی اولغان نرسه‌لرنی آلوب کوندررگه وکالت و کامسیه قبول ایته‌در. آدرس:

Berlin Abdul-Hamid Kasakoff № 58.

شرکت و قامپانیالر

قطای‌ده غولجه شهرنده روسیه‌نڭ هر طرفندن جیولغان مسلمانلر واردر. بونلردن اونلاب کشی شرکت یاصاب کیبت آچمشلر. قامسیه اشلرنده باشقارالار. بو شرکتنڭ مؤسسلری ایچنده روسیه‌دن قزان گوبیرناسینڭ کرستیانی، جارکند و ترویسکی قالالرینڭ میشچانلری تومن‌لك بوخاریچ هم اوفا باشقردلری، واردر.

شرکت « پروغریس » (ترقی) اسمنده اولوب غولجه‌ده‌گی روسیه قونصولی طرفندن تصدیق ایدلمشدر.

« وقت »

کرکسه ده بانقه‌ده تابیله‌در. ٥نچی- کمنك کمدن آقچه آلغانی معلوم اولماغانغه کوره آلوچینی هم ویروچینی بر برینه منت ایتودن قوتقارادر.

بانقه‌لرنك اوزلری فائض ویروب آقچه آلمقلری یالگز محتاج سوداگیرلرنك فائده‌لرینی کوزاتو اولغانغه کوره طبیعی بانقه‌چیلر اول فائض‌نی اوزلرندن آقچه‌نی آلغان کشی‌گه کوتارته‌لر. بونك اوستینه دخی آقچه‌نی تابقان، صاقلاغان، واسطه‌لق ایتکان، یازغان و صزغان ایچون بر قدر حق آلادر. بونی‌ده فائض کبی جزء شایع ایدرك صوم باشینه تعیین ایده‌در. شونك ایچون بانقه‌چیلرنك اوزلری آلغان فائضلرنك مقداری اوزلری ویرگان فائضلرنك مقدارندن آرتوق تعیین ایدیله‌در. بانقه‌چیلرنك فائده کورمکلری‌ده ایشته بوندندر.

بانقه‌لرنك سوداگیرلردن آلغان فائضلری اوزلری ویرگان فائض ایله خدمت حقندن مرکب اولغانلقی ایچون آنی بانقه‌دن آقچه آلغان هر کم آغرسنمایینچه تولامکده‌در. لکن بانقه‌غه تولانگان اوشبو فائض شرع‌ده حرام اولغان ربا ویرمکمیدر؟ یا که دگلمیدر؟ تحقیق ایدیلورگه تیوش مسئله‌در. بونك فتوی‌سیده دینی مجله‌لرمزنك وظیفه‌سیدر.

عادتده بانقه معامله‌لری اوشبو اون ایکی صنف‌دن خارج اولمیدر: ١- آقچه آلشدرمق، ٢- قیمتلی معدنلر ایله تجارت ایتمك، ٣- صالنه‌چق آقچه‌لرنی قبول ایتمك، ٤- ترانسفیرت، ٥- ویکسللرگه اوچوت یاصامق، ٦- ویکسللرگه آربیتراژ، ٧- فوندلرغه آربیتراژ ٨- تیقوشچی اسچوط، ٩- بیلیتلر چغارمق، ١٠- قیمتلی نرسه‌لرنی رهن‌گه آلوب بورچ ویرمك ١١- قامیسیه اشلری، ١٢- زایوملر عقد ایتمك هم آقسیه‌لر چغارمقدر. ملی بانقه تأسیس ایتمك جائز دگلمی، یوقمی؟ بو طوغروده بر فکر حاصل ایتمك ایچون اوشبو معامله‌لرنك بارچه‌سینی تشریح ایتمك لازمدر. بز بونلرنی کیله‌چکده بیان ایدرگه قرار ویردك.

مشهور مسلمان بانکیر ونیفتچیلرندن میلیونیر زین العابدین تاغییف ایله ای. ولییف اوزلرینه بر نیچه ایبداش قوشوب ایکی ملیون صوم سرمایه‌لی «قوراوقاسپی آقسیونیرنی اوبشستواسی» اسمنده بر شرکت توزگانلر. بونلر استرخان دینگزنده هم ژولغا ایله قافقاز ده‌غی «قورا» صووندہ یولچی ویوك ایچون پاراخودلر یورته‌چکلر. بو شرکت حاضر مسکاوده قانتور آچادر. برله‌شوب بها کوتارگان ژولغا هم قاسپی پاراخود سیندیقاتینه قوشلمادیغندن کوب فیرمالر ماللرنی بوشرکتکه بیررگه قرار یاصاغانلر.

استرخان دینگزنده بالغی ایله مشهور قانقوفسکی و خیلینسکی اوچاسنقالرینی اوچ یلغه اجاره‌گه و یرگانلر. اوچ یلغه ۶۹۰ مڭ صوم ویروب زین العابدین تاغییف آلغان. بویردن ملیون صوملق بالق طوتیلادر.

«وقت»

بانقه مسئله‌سی

بانقه‌چیلرنڭ آقچه صالوچیلرغه فائض تولامکلری مقدمه دیدکمزچه حق تصرف برابرینه برعوض اولسون ایچوندر. ایکنچی جهتدن بو فائض بانقه‌غه اطرافدن آقچه جلب ایتمك ایچون یاردمچی بر واسطه‌در. شونكا كوره بانقه‌چیلر آقچه‌غه بیك محتاج اولسه‌لر اوزلری ویره‌چك فائضنڭ مقدارینی آرتدرالر. فائض مقداری کوتارلمك ایله بانقه‌لرغه هر طرفدن آقچه‌لر یاوا باشلیدر. اگر بانقه‌چیلرنڭ آقچه‌لری کوب اولوب اشسز یاتا باشلاسه بیك تیز فائضنڭ مقدارینی توشوره‌لر. بو وقت بانقه‌غه آقچه‌نڭ کیلوی آزایادر.

آقچه‌غه محتاجلرنڭ حاجتینی اوتامك بانقه‌لرنڭ ایك مقدس وظیفه‌لریدر. بناءً علیه فائض ویروب آرتوق آقچه‌لرنی اوزلرینه جلب ایتمکلری هیچ وقت تعییب ایدلماسه کرك. زیره بانقه‌چیلر تصرف حقینی اوزلرینه آلوب آقچه جیسه‌لر ده محتاجلرینه ویرمك قصدی ایله جیالر. بونڭ ایله محتاجلر ایله آقچه‌لی کشیلر آراسنده واسطه اولالر. بو جهتدن بانقه‌لر محتاجلرغه اوشبو فائده‌لرنی ایته‌لر: ۱ نچی- محتاجلرنی تورلی یردن بورچ ازلاب وقت اسراف ایتودن قوتقارادر. ۲ نچی – تورلی کشی حضورینه یوروب اظهار احتیاج قلودن قوتقارادر. ۳ نچی- سوداگیرلرنڭ سرلرینی باشقه‌لرغه معلوم اولمقدن قوتقارادر. ۴ نچی – کرك قای وقتده وکرك نه قدر آقچه

صناعت

علوم و معارفنك تأثیری

اشکه عادی قوتنی صرف ایتمکده اولغان فائده هر کمنك معلومیدر. لکن اشده ایك معتبر اولغان نرسه: یالگز قول کوچی دگلدر، بلکه فکر وعقل خدمتیدر. فکر و عقل تدبیری ایله قول کوچینی آلشدراچق قورالار و اشلرنی صوك درجه‌ده یگلایته‌چك ماشینالر اختراع ایتمکده ممکندر. بویله ایسه بر طائفه‌نك و بر ملتنك فکر جهتندن وعقل جهتندن یوقاری درجه‌ده اولمقی اشلرینك تیزلنمکینه وترقیسینه یاردمچی اولور.

علوم وفنون انساننك معلومات عقلیه‌سینی کیگایتور. اطرافینی احاطه ایتکان عالم ایله طانشدرر. عالم طبیعتده اولغان حاصیتلردن، تأثیرلردن و آنلرنك قانونلرندن و سببلرندن خبردار ایدر: بونك ایله انسانغه طبیعت قوتلرندن کوبراك فائده‌لنورگه و آنی اوزینه مطیع ایدرگه اقتدار ویرور.

بو صوك عصرلرده اشلرنك ترقی ایتمکی، فنلرنك ترقیلری سایه‌سنده‌در. خصوصا فن میخانیقی، فن حکمت و فن کیمیانك ترقیسی سایه‌سنده کوب نرسه‌لر میدانغه کلمشدر. اگر علوم ریاضیه صاحبلری میخانیقه قاعده‌لرینی کشف ایتمگان اولسه‌لر ایدی، علوم طبیعیه صاحبلری پار و الکتریق قوتلرینی اوگرانمگان اولسه‌لر ایدی، بو کونگه قدر همان پار ماشینالری استعمال ایدلمگان بزم تیمر یوللر و پاراخودلر اولمغان اولور ایدی. اوشانداق کیمیاگیرلر طرفندن اولغان کشفلر اولماسه‌لر ایدی، بو گون انسانلرغه الك زور فائده‌لر کتورمکه اولغان نرسه‌لر هیچ بری اولماغان اولور ایدی، حتی شرپی‌لر بیله اولماز ایدی.

فنی حقیقتلر اگر عملگه قویلورلر ایسه بارچه‌سی انساننك سعادتی ایچون خدمت ایده‌چکاردر. مگر فنی حقیقتلرنی عملیاتکه تطبیق ایدوب لایقنچه فائده‌لنمق ایچون، آندن کوب خلقنی خبردار ایتمک لازمدر. زیره فنی قاعدلر نه قدر کشی‌گه معلوم اولسه‌لر شول قدر کوب عملگه و تجربه‌گه قویله‌چقدر. شونك ایچون رشدی مکتبلرده طبعیات و کیمیاغه دائر معلومات ویرمک خلق آراسنده صناعتنك انتشاری ایچون هم یاڭا کشف و اختراعلرغه یول آچمق ایچون ایك فائده‌لی بر طریق حساب ایدلمکده‌در.

صناعتچی و اش خلقینك اخلاقلرینك اشلرینك ترقیسینه اولوغ تأثیر ایته‌در. بخشی تربیه کورگان معارف سایه‌سنده کمالت تابقان آینقاق، طوغریلق، وعده، چنلق صفتلری ایله صفتلانغان باشقه‌لرنك حقوقینی رعایه‌ده کمچیلك ایتمگان اشچیلرنك اشلری البته ترقیده اوله‌چقدر. صناعتچی و اشچی خلقنك ایسرکلکلرندن و آنلرنك دوشنبه استراحتلرندن فابریقه اشلرینه هم اشچیلرنك اوزلرینك سعادتلرینه نه قدر ضررلر کلدیکی هر کمنك معلومدر. بویله ایسه صناعتنك ترقیسینه یاردمچیلرنك بریده فن اخلاقدر. ابتدائی و رشدی مکتبلرده بوڭاده بخشی اعتبار ایدلمك لازمدر.

طوغریلق اقتصاد نقطهٔ نظرندن قاراغانده اڭ فائده‌لی و اڭ کرکلی نرسه‌در. خلق آراسنده طوغریلق اولمغانلق سببلی کوب اقتصادی ضررلر کلمکده‌در. طوغری اولمغان اشچیلرنی نظارتده طوتمق و آنلرنك اشلرینی تفتیش ایچون مأمورلر قویمق کوب مصارفنی موجب اوله‌در. طوغری اولمغان کشیلرنی تیکشرمك، طوتمق، حکم ایتمك و حبس ایتمك ایچون حکومتنك نه قدر راسخودلر طوتدیقی کوز آلدنده‌در. دیمك بو قدر کوب مصارفنك طوتلمقینه سبب خلقده اخلاق تربیه‌سینك یوقلغیدر. شونك ایچون مکتبلرنی کوبایتوب خلققه اخلاق تربیه‌سی ویررگه اجتهاد ایتمك لازم اشدر.

صوڭره صناعتنی ترقی ایتدرمك ایچون یالڭز مکتب معرفتی یتمیدر. بلکه هر کم اوزینه اختیار ایتکان صناعتنی نچوك اولسه‌ده اولسون ایڭ کچکنه مسئله‌لرینه و اڭ نچکه سرلرینه قدر اوگرانمك تیوشدر. صناعتچیلرگه بو بابده موزیلرنك، ۋیستافکه‌لرنك، اورنه‌ك ایچون یاصالغان فیرمه‌لرنك و ماسترسکویلرنك اولوغ یاردمی واردر.

شوناڭ ایچون بونلرنی اعتبار ایله کوزدن کچورمك صناعتچیلر ایچون صوڭ درجه ده لازم اشدر.

صناعت بابنده ایڭ فائده لی سی نظریات دگل، عملیاتدر. صناعتنڭ خلق آراسنده انتشارینه نظریاتدن بیکراك عملیات خدمت ایته در. بونی شوندنده بالمك ممکندرکه: روسیه ده قول اشلرینڭ هر تورلیسینڭ قریه خلقی آراسنده تارالمقی ۱۸۱۲ نچی یلده مسکاوده اولغان پاژار (یانغین) دن صوڭ اولمشدر. زیره پاژاردن صوڭ اویلرینه توزیلغان فابریقه خدمتکارلری و صناعتچیلری فابریقده اشلگان اشلری ایله اویلرنده شغلندکارندن بتون قریه خلقی آنلرنڭ تیره سینه جیولوب باشقا تورلی اشلرنی اشلرگه اوگرانمشلردر.

بز مسلمانلر صناعت اشلرینی اوز آرامزده نشر ایدرگه زیاده سیله محتاج اولدیغمزدن بو واسطه لرنڭ بارچه سینه بو کوندن تشبث ایتمکمز لازمدر.

مسلمانلرده صناعت

عثمانلی مهندسلرندن ایکی کشی استانبولده ایڭ چیتده ایوبیه جوارنده هوا کیمه سی یاصار ایچون مخصوص بر زاود آچقانلر. شونده یاصالغان هوا کیمه سی ایله آدیس شهرینه کلگانلر. آدیسنڭ اوستنده بر نچه وقتلر اوچوب یورگاچ کیری استانبولغه قایتوب کیتکانلر. بو مهندسلر باشده اشچی قیافتنده اولوب گرمانیه ده مشهور «سیپهلین» نڭ حضورنده صوڭره فرانسه هوا کیمه چیلرندن مشهور «رایت» نڭ حضورنده هوا کیمه لری اشلاب آنڭ ایڭ نازك سرلرینی وهوادن اوچمقنڭ ایڭ یڭل طریقلرینی اوگرانگانلر. صوڭره استانبولغه قایتوب بالون یاصارغه کرشکانلر. گیرمانیا وفرانسه کیمه لرندن آرتوق ایدوب هوا کیمه لری یاصارغه باشلاغانلر.

« ایدل »

ازمیرده بر ترك آفیتسری یاڭی سیستیمده بر تورلی طوب اختراع ایتکان. اختراعی معلوم اولغاچ استانبول طوبخانه سینه چاقرلغان. دعواسینه قاراغانده بوندی طوب آوروپاده یوقدر. بو طوب مشهور کروب طوپلرندن قات قات آرتقدر. تجربه سی کچکنه فورماده مقصودغه موافق چقغان؛ شمدی ایسه زورسینی یاصاب تجربه ایله چکلر.

« یولدز »

اداره: - مسلمانلر آراسنده بولغان بویله کشف واختراعلرینی ایشوتمک بزم ایچون بیك انتلیدر. مسلمانلر آراسنده صناعتلرنڭ بویل تارالا باشلامقی استقبال ایچون امید ویره‌در. فقط اختراعچیلرنڭ اشلرینی تقدیر ایدوب آنلرغه مادی و معنوی بولشمق ملت ایچون بورچدر.

بزم روسیه مسلمانلری آراسنده‌ده اوزلکلرندن بر شیء اختراع ایتکان کشیلر یوق دگلدر. لکن فنوندن واحوال عالمدن خبردار اولمدقلری ایچون آنلرنڭ اختراع ایتکان نرسه‌لری بشقه‌لر طرفندن کوبدن کشف ایدیلوب مکمل صورتکه کتورلمش شیلرنڭ ایڭ نچار روشده اشلانگانندن عبارت اولوب قالادر؛ بناءً علیه هیچ بر اهمیتنی حائز اولمیدر. مذکور عثمانلی قرداشلرمز ایسه بشقه‌لرده اولمغان بر شیئنی کشف ایتمش اولدقلرندن شایان تبریکدرلر.

صناعتخانه‌لرمز

اوتکانده سمبر اویزی مسلمان جمعیتی طرفندن الوغ تارخان قریه سنده هم بیرمه ترقیون اسلام جمعیتی طرفندن «الوغ مول» قریه سنده بر صناعت مکتبی آچولغانی یازلمش ایدی. مای باشلرنده سیاحت ایدوب اوشبولرنڭ برنچیسینی کوزدن اوتکاردك. بش آی مدتی اوگرانگان بالالر استالارلق اشینه بخشی‌غنه دوشنگانلر. جیولمه‌لی اورندقلرنی هم ترزه راملرینی اوزلکلرندن تماملی آلالر. بونلرنڭ اشلگان اشلری بو یل قزانده اوله‌چق ۋیستافکه‌غه قویله‌چقدر. ایکنچیسی توغروسنده دخی ج. ابراهیموف جنابلری آرقلی آلدقمز خبرگه کوره مکتبنڭ نظام و پروغرامی یخشی اولوب اون بش شاکرد استالارلق هنری اوگرانمکده ایمش. تلاگان کشیلر ایچون دخی بش شاکردلك اورن وار ایمش. شاکردلر هر کون معین وقتده قریه‌نڭ مخدومی فاتح افندی باکتیقفدن ایکی ساعت دینی درس اوقومقده‌لردر. ٦ نچی غنواردن ١٥ نچی ایبونگه قدر دوام ایده‌چك بو مکتبده، دخی بالالر نفیس راملر و گوزل اوستاللر اشلرگه اوگرانگانلر. بونلرنڭ اشلگان اشلری شهرگه کیترلوب یخشی بهاغه صاتلمقده‌در. تارخان مکتبی ایسه قریه خلقینه زاکازلر اشلیدر. زکاز بیك کوب ایمش. دیمك خلق بش آیاق صناعتخانه‌لرمزنڭ فائده‌سینی کوره باشلادیلر.

بز اوتکان صناعتخانه‌لرنڭ نتیجه‌سی تیز کوریلچکینی دعوی ایتمش ایدك ، بو ایکی صناعتخانه بزم دعوامزغه بو کون ایکی عدل شاهددرلر . دوام ایدرك خدمتلرینی تمنی ایله‌مز. بو مکتبلرده ایکی، اوچ یل اوگرانگان بالالر بو کیدش ایله کیته‌کانده الڭ مکمل ماسترلر اولوب چقاچقلردر .

ڤیستافکه

بو یل ایچون باشندن قزانده همومی ویستافکه آچیلاچقدر . بونده روسیه‌ده اولغان یاڭا هنرلرنڭ بارچه‌سینی کورمك ممکن اوله‌چقدر. ویستافکه‌نڭ نچه شعبه اولدقینی و نه فائده‌سی اولدقینی دوشنمك ایچون «زمان کالینداری» صاحبی اولان شهیداللین جنابلرینڭ «ویستافکه رهبری» نام رساله‌سنی اوقورغه تیوشدر . بو رساله‌ده ویستافکه‌غه نرسه قویدق طریقلریده یازلمشدر . قزان شهری کبی مسلمان مرکزی اولغان بر یرده یاصالغان ویستافکه‌دن صناعتچی و زراعتچیلرمز فائده‌لنورلر، دیه امید ایده‌مز.

ویستافکه بر ایکی آی دوام ایتسه کرك .

عجایب طبیعت

قبول انقسام یاکه بولنمك - قبول انقسام جسملرده عام اولغان بر خاصیتدر که، آنڭ آرقلی جسملر بیك اواق جزءلرگه بولنمك ممکن اولور. بزم محدود اولغان حواس ظاهره‌مزگه هم محدود اولغان قوراللرمزغه نسبة بو انقسام غیر متناهی دگلدر . متناهیدر .

الڭ زور انقسام بعض معدنلرده کوریلمکده‌در. اوقه‌لرده استعمال ایدلمکده اولغان آلتونلانمش کموش چبقلرنڭ قالونلغی لینیه‌نڭ ٣٤٥ الوشندن بر الوشینه طوغری کلدکینی اثبات ایتمشلردر . بیك اواق جزءلرگه انقسام عالم طبیعتده کوب کوریلمکده‌در. شویله حیوانلر واردرکه: قرق مڭ ملیون دانه‌سی بر مکعب دویمه بر آلادر والحال شونلرنڭ بارچه‌سنده حیواننڭ یشامقی و حرکتلنمکی ایچون لازم اولغان اعضالر و ماده‌لر همه‌سی واردر.

سؤال و جواب

برنچه قداق آقبور زور زور استینالارنی آغارتادر، بو نه ایچوندر ؟

بو شونگ ایچوندرکه؛ آقبورنگ آكـ اوراق جزءلرگه قدر بولنمکی ممکندر. آقبور قاطشقان صو ایسه ینه اوراق طامچیلرغه بولنه‌در. ئلله نه قدر آقبور توزانلرینی اچینه آلغان بو طامچیلر ایله استینانی بویالسه صو پارغه آیلانوب یاشرون اوچوب چقوب بته‌در. آقبور توزانلری استیناده اوطرغان یرنده قالادر. بناءً علیه استینا آق توس آلادر.

— بر غران آغرلقنده اولغان «کارمین» ایله بتون بوچکه صونی قزارتمق ممکندر. بو نه ایچوندر ؟

بو شونگ ایچوندرکه: کارمین عادتدن طش، درجه‌ده انقسامنی قابل اولغانلقی ایچون صو ایچینه توشمك ایله بیك کوب یرگه طوزیله‌درده صونگ هر بر تامچیسینه طوغری کلگان جزءلری آنی قزل توسکه کرته‌در. عادتده بر اورلوق کارمین یوزمك تامچی صونی قزارتادر. اوشانداق هر توسلی بویاو صوغه قاطشمق ایله صونگ ماهیتنی اوزگارتمیدر. فقط صوده غایت کوب اوراق جزءلرگه بولنوب آنگا توس ویره‌در.

زراعت

بر یوزنده بو وقتغه قدر بر تورلی قر ایله عمر اوتکار وچیلرده یوق دگلدر. مثلا یونانستانده اورنی اورنی ایله ایگوننی هر یل بر اورنغه ساچوب مك یللردن بیرلی ایگون آلوب کیله‌لر. قطاینك کوب یرلرنده دوگینی هر یل بر اورنغه ساچالار ومصرده غالبا بغدای

صوکندن بغدای، میکسیقاده کعبه بغدایی صوکنده کعبه بغدایی ساچالار. بزده‌ده برانگی صوکنده برانگی ساچمق عادتی بو کونده واردر.

مگر ایگوننی دائما بر اورنغه ساچمق ایچون مخصوص آقلیمه‌ده اولمق هم یرنك بنه‌چك قدر آزوقلی اولمقی

لازمدر. بوقسه یوبله ساچونی تحمل ایتمکان یرلرده واردر. بوندی یرلرده الك زمانلارده یرنی یال ایتدرمك قصدیله ایگوننی بری آرتوندن برینی آلشدروب ساچالار ایدی. مثلا اوجم صوڭنده صابان ایگونی ساچوب، صابان ایگونی صوڭنده ینه اوجم ساچالار ایدی. شول وقتلارده قرنی ایکی گه بولمك اصولی میدانغه کلدی. اول وقتلرده قرنڭ یارتیسی اوجم آستونلك، ایکنچی یارتیسی صابان ایگونی آستونده اولور ایدی.

لکن بو اصولده اوزاقغه وارمادی: دائما ایگون آستونده یاتقان یرلر طاقت طوتمادیلر، آزوقغه یارلیلاندیلر ایگون ویرمای باشلادیلر. شول وقت قرنی اوچ که بولوب بر قسمنی پارغه قالدروب یال ایتدرمك اصولی میدانغه چقدی. بو کون روسیه‌ده کوب یرلرده اوشبو اصول یورمکده‌در. بو اصول طوغری اولماسه‌ده آول خلقینڭ کوبسی آندن آیرلاسیلری کلمیدر. هم آیرلا آلمیدر. بوڭا ایسه سببلر کوبدر.

۱ — یرلر جماعتنکی اولغانغه کوره هر کم اوز یرنده اوزی تلاگان روشچه تصرف ایده آلمیدر. ۲ — یرلر آز اولغانلقدن آنی کوب قرغه بولمك ممکن دگل، دیلر. ۳ — یارنڭ ضرری وارلقدن هم یرنی کوب قرلرغه بولمك اصولی وارلقدن کوب خلقنڭ اصلا خبری یوقدر. ٤ — پارنی بتورگان تقدیرده حیوانلر یورتور ایچون اورن قالمی، دیه ظن ایده لر.

لکن قرلرنی کوبایتمکن اقل دورت قر اصولینی میدانغه قویمقده قریه معیشتی ایچون کوب یخشلکلار اولاچغنده شبهه یوقدر. وقتیله خلق بو اصولنی بیك تیز قبول ایده‌چکلردر.

دورت قر یاصامقنڭ شرطی اوشبو طریقه یرساچو نوبتی یاصامقدر. برنچی یلده برانگی، چوکوندر کبی تامردن چققان یمشلر؛ ۲نچی یلده صابان ایگونی، ۳نچی یلده کلبور هم ژیك کبی آزوق ئوتلری؛ ٤نچی یلده اوجم ایگونلری ساچیلور. اوشبو طریقه نوبت صالدقده قیاقلی ایگونلر یاپراقلی ایگونلر ایله آلشنوب نوبتلاشدکلری کبی قر اشلرینده یخشی تیگز تقسیم ایدیله‌در. کوزگی اشلر یالکز اوجم ساچمك، قرغه تیرس ایلتمك، کوزگی صوقا هم برانگی و چوگوندر کبیلرنی جیمقدن عبارت اولوب یازغی اشلرده آرتوق اولمیدر.

دخی ساچوده نوبت رعایه ایدلگانده یر اوستینه چوب اوسمیدر. زیره دورت یلده بر کره برانگی و چوکوندر اوطرتمق ایچون بیك تیران قازولغانغه کوره آنده چوب اوسارگه امکان اولمیدر. صوڭره بوندی یافراقلی ایگونلر یافراقلری ایله قابلاب بشقه چوب ئوتلرگه اوسارگه ایرك ویرمیدر.

کوب خلق دورت قر باصاغانده آڭا تورلی ایگون ساچارگه ممکن اولماز، دیه ظن ایده‌لر، بو ظن خطادر. زیرە دورت قر اصولی تورلی اقلیم‌لرده تورلی ایگونلر آستونده تجربه ایدیلوب فائده‌سی اثبات ایدلمشدر. دورت قر اولغان صورتده دورتنچی قر آزوق اوتلری آستونده اولادر. بو قرنی کلیۋرغه تخصیص ایتمك ممکن ایسه‌ده ایك یخشیسی آنی ایكی‌گه بولوب یارتسینه کلیۋر، ایکنچی یارتسینه ۋیك بل صولی قاطش یا که ۋیك ایل طاری قاطش ساچمکدر. اوشبو طریقه ساچکانده کلیۋر اورنینه کلیۋر سکز یلده بر قایتادر. بونده شونی‌ده خاطرده ایتمك تیوشدرکه: کلیۋر اول یلنده صابان ایگونی آستینه ساچیله‌در. فقط کیله‌چك یلده‌غنه کلیۋر اوز آطینه بر قر اولوب قالادر. جنوب طرفلرده آزوق ایچون «لوتسیرن» ساچمقده مناسبدر.

دورت قر اصولی قبول ایدلگانده برلرنی تیرسلمك ده یكل اولادر هم منتظم اولادر. هر یل یرانگی، چوگوندر ساچیله طورغان قرغه تیرس صالنه‌در. شونك ایچون هر بر قر دورت یلده بر مرتبه تیرسلنمش اولادر.

دورت قر اولمق‌نك فائده‌لری برنچیسی هیچ بر فائده کلتورماینچه تیك یاتا طورغان یرنك (پارنك) مقدارینی آزایتمقدر. ایکنچی ایگون نوبت ایله آلشنوب ساچولگانگه کوره یرنی آرقلانودن قوتقارادر. ۳ نچی حیوان آزوقی ایچون مخصوص قر اولغانغه کوره آمرارغه حیوان آرتدرمق ممکن اولادر. حیوانلردن تیرس چقسه ینه یرگه فائده‌در. ۴ نچی بر منتظم تیرس آلغانغه کوره ایگونلر یخشی اولوب یرلرنك آزلقی آرتوق سیزلمیدر. ایشته دورت قر اولمقنك فائده‌لری اوشبولردر. شونگ ایچون شمالی گوبرنالرده آول خلقلری اوچ قر اصولینی بتوروب دورت قر اصولینی قبول ایته باشلادیلر. بزگه‌ده یخشی اویلاب قریه معیشتی ایچون معقول طرفغه قرار ویررگه وقتدر.

نباتات ازوقنی قایدان و نچوك الادر.

اوتکانده نباتاتنك یاپراقلری نباتاتقه عضوی آزوقلرنی حاصل ایتدیکی، بونك ایچونده موادن حامض فحم بولندیقی یازلمش ایدی. کیبدکان کوینچه اولچاگانده یوز قداق آغرلقنده اولغان نباتاتنك ۹۰ قداقی حامض فحم ایله صودن ترکیب ایدیلوب یاصالمشدر. بونکن یارتسی حامض فحمنك بر جزئی اولغان «اوغلورود» دن یعنی مولد فحمدن حاصل اولادر. دیمك مذکور مقدارده اولغان نباتاتنك ۹۰ الوشی یاپراقلر آرقلی آلونغان آزوقدن حاصل اولوب فقط اوننچی الوشی گنه طامر آرقلی آلونغان آزوقلردن حاصل اولەدر. بونی شوندنده بلمك ممکندرکه: بزلر قش کونی پیچکه اوطوننی قوچاق قوچاق طوتروب یاقدقمز حالده آندان توشکان کول بیك آز اولادر، یعنی اون الوشدن بر الوشی قدرگنه اولادر.

نباتاتنك یشامقینه حامض فحمنك نه درجەده ضرور اولدقینی دوشنمك ایچون ایك الك آنگ ماهیتندن و یاپراقلرنگ خدمتندن خبردار اولمق لازمدر.

حامض فحم دیب هواده اولغان بر «غاز» گه دیورلر. حامض فحم ایکی نرسەدن مرکبدر. بریسی «اوغلورود» مولد فحم، ایکنچیسی «کیسلارود» مولد الحموضه دیورلر. حامض فحم هواده پك آزدر، ایکی یوز پود آغرلقی هواده بر قداقدن آرتوق اولمیدر. اگر حامض فحم هواده آرتوق کوب اولسه ایدی آنده انسانلرغه یشامق ممکن اولماز ایدی.

کیچ یوقلاغان وقتده ایس تیوب بعض کشیلرنگ وفات ایتکانی معلومدر. بوگا سبب شولدرکه: پیچلر ایرته فابلانمق سببلی اوطونلر تمام یانوب اولگورمکانلکدن تروبادن هواغه طاشقه چقوب کیته طورغان حامض فحم چقوب کیته آلماینچه بولمەده جیلوب بولمەده یوقلاغان کشیلرنی ایسکارتماسدن زهرلاب هلاك ایتەدر. شونگ ایچون تجربه ایەلری پیچلرنی کوندز یاقمقنی توصیه ایتەلر، کوندز ایشوکلرنی آچوب یابوب چقرب یورگان وقتده بوقدر آرتق ضررلی روشده جیولماسقه ممکندر. جیولغان تقدیردەده کشیلر اویاو اولغانده کوره آنی مخصوص ایسی ایله بلمك ممکندر.

صوکره تیران قویولرنی و بازلرنی آرچوغان وقتده حامض فحمگه اوچرامق

ممکندر . زیره کوب وقت توبانده تورلی نرسه‌لرنك چریمکندن حامض فحم حاصل اولادر . اگر انسان آنده آکشماینچه توشسه شول ساعت بوغیلوب هلاك اولادر . بویله بازلرغه توشمك لازم اولغانده الك آنده شم یاغوب قارارغه تیوشدر . اگر هم سونماسه آنده توشارگه یاریدر . اگر شم سونسه آنده توشارگه یارامیدر . زیره اوت یانورغه ینارلك مواد الحموضه اولمغان یرده انسان یاشی آلمیدر .

ایشته انسان ایچون شول درجه‌ده ضررلی اولغان حامض فحم نباتات ایچون صوك درجه‌ده ضرور نرسه‌در . نباتاتنك اجزالرینی بیك زور ایتوب کورساته طورغان بیالا ایله قاراغانده کورمك ممکندرکه: نباتات کرك اوزلری کرك اجزالری اولسون بارچه‌سی کوز ایله کوریلمز درجه‌ده اوواق آیرم جزءلردن مرکبدر . بو جزءلرنی تیرك جزلر ، اولوك جزلر اسمیله ایکی‌گه تقسیم ایدیلیدر . تیرك جزلر « پروتوپلازم » اسمنده مخصوص بر صیوق ماده‌نی شاملدر . بو ماده‌ده یاشل توسده « خلوروفیل » اسمنده مخصوص یارمه‌لر بوزمکده‌در . بو یاشل یارمه‌لر شول قدر کوبدرکه : بتون یاپراقلرنی یم یاشل توسکه کرته در . ایشته هوادن حامض فحم‌نی یوتوچی‌ده اوشبو یاشل یارمه‌لردر . یعنی خلوروفیل در .

حامض فحم عادتده بر جزء اوغلورود ایله ایکی جزء کیسلاروددن مرکب اولادر . خلوروفیل ایسه حامض فحم‌نی شول ایکی جزءگه تحلیل ایدوب یوته در . اوغلورود قسمی شول ساعت طامردن آغوب منگان صو ایله قوشیلوب کراخمال تشکیل ایته‌در . کراخمال ایسه یاپراقلردن توزیلوب قایا کراخمال کرك یرگه وارادر . کراخمال نباتاتنك بویغه اوسمکی هم اورلوق تشکیل ایتمکی ایچون کرکدر . نباتاتنك یاپراقلری کوندز کراخمال ایله طولی اولالر . تونده ایسه یاپراقلردن کراخماللر تارالوب استعمال ایدیلوب بته‌لر .

خلوروفیلنك حامض فحم‌نی یوتماغی هم تحلیل ایتمکی ایچون یاقتیلق ایله حرارت شرطدر . قارانغو یرلرده خلوروفیل اصلا ظاهر اولمیدر . شونکا کوره قارانغیده اوسکان یاپراقلر صاری هم ضعیف اولالر . بونی یاز باشنده بازده اورگان برانگیلرده کورمك ممکندر .

قیما بوبلرینه هم اوبلر یانبنه یاقن اوطرتلغان آغاچلرنك آندن بر طرفغه یانطایوب اوسمکی هم تزره توبلرنده اوسکان گوللرنك بیالاغه تابا تارتلوب اوسمکی بارچه‌سی آنلرنك یاقتیلق ازلادکلرینه علامتدر . یوقاریده ذکر ایتو-

لگانچه یاقتیلاق هم یلیلق اولغاندغنه یاپراقلرده خلوروفیل اولمق ممکندر. شونك ایچون نباتات اوزینك یاپراقلرینی بیك منتظم روشده یاروب بربرینی کولاگالاب ضرر گتورماز درجه‌ده جایولادر. شونك ایچونده تجربه‌لی باغچوانلر آغاچلرنی غالبا بش بوتاقلی ایتوب اوسدرالر، زیره آلتنچی، یدنچی و آندن آرتوق بوتاقلر توبانگیلرینی کولاگالاب، آنلرنی قارانغوده قالدرادر. بناءً علیه آغاچقه لازم قدر آزق حاصل ایدرگه ایرك ویرمیدر.

بعض بر تجربه‌لی کشیلر یاپراقلردن قاراب آنك محصولینه استدلال ایته‌لر. آنلرنك دیدکلرینه کوره: کیک قارا، یشل یاپراقلر اگر قرده اولسه‌لر ایگوننك یخشی اولماقینه، اگر باغچه‌ده اولسه‌لر یمشلرنك ایری اولماقینه علامندر. شونك ایچون باغچه‌چیلر یخشی یاپراقلی باغچه‌لرنی اجاره‌گه آلغانده قیمت بها ویرمکده تارتنمیلر.

نباتات ایچون یاپراقلرنك نه درجه‌ده ضرور نرسه اولدقلری معلوم اولدقدن صوکره آنی بالالردن اوزدرماسکه اجتهاد ایدرگه تیوشدر. زیره هر بر اوزولگان یاپراق نباتات ایچون بیك قیمت طورادر. آنی اوزمك آننك خادمینی هلاك ایتمك دیمکدر.

قریه حاجتلری

قوشلر تربیه‌سی

قوشلر ایچون ضرور آزوقلر حبوبات، ایت، یاشل نرسه‌لر، ایزگان، قوم هم ایزۋیست در.

حبوبات قوری کوینچه یمورقه صالا طورغان تاوقلر ایچون بیگراك ضروردر. اورلوقلرنی (حبوباتنی) سیبکانده یبوتمك تیوش دگلدر. آکا یاشل نرسه‌لر آرتدرلسه بیك یخشی اولادر. حبوبات آراسنده قوشلر ایچون فائده‌لیسی طاری، بغدای، صولی هم قارا بغدایدر. قوشلرغه یمورقه صالغان وقتلرنده کوبراك صولی ویررگه تیوشدر.

قریه‌لرده کوب وقت طاوقلرنی ایگون آرچوغانده قالغان چوپلر ایله تربیه ایده‌لر. بوندی چوبلرده آزوق اولمغان ایچون آنلر فائده‌لی دگلدر؛ بلکه ضررلیدر.

ایت جنسندن اولغان آزوقلرنی یاز، جای هم کوز فصللرنده قوشلر اوزلری تابالر. قورت، چبن، اورمه‌کوچ و غیرلرنی آشیلر. قش کونی ایسه هر قوشقه ایکی مثقال قدرلی پشکان ایت، ایچاگی، اوپکه کبیلرنی اواقلاب کیسکالاب ویررگه تیوشلیدر. ایت اورنینه سوت ویرمکده ممکندر. یارتی کروژکا سوت قوشلر ایچون لازم قدر ایت آزوقی اورنینه طورادر.

یاشل آزوقلرنی ینه جای کونی قوشلر اوزلری طابالر. قش و کوز کونلرنده تورلی سبزوات قرندیلرینی مثلا چوکوندر و برانگی قابوقلرینی ویررگه تیوشدر. کلبۋر ئولنی‌نی اواقلاب قاینار صوده قایناتولسه قوشلر ایچون بیك یخشی آزوق اولادر.

قوشلر طورا طورغان اورنلرده ایدن دن بر آرشین بیوکلکنده ایتوب کابوسته کوچانلری آصوب قویه‌ق فائده‌لیدر. قوشلر بونلرغه سیکروب آشاغانلرینی هضم ایته‌لر. ایت ایله یا که سوت ایله قاطش پشکان برانگی ایك فائده‌لی آزوقدر. مگر قوشلرغه برانگینی اوزینی گنه آزوق ایتوب ویرمك تیوش دگلدر.

ایزگان آزوقلرنی کوننکینی کونگه گنه حاضرلارگه تیوش. یوقسه آچوب ضررلیغه ایلانه‌در، قش کونلرنده ایزگان آزوقلرنی یلتوب ویررگه تیوش. هر بش طاوق باشینه اوشبو مقدارده بر معجون حاضرلاب هر کون بر کره ایرته برله ویرمك پك فائده‌لیدر: ۲ قداق چیرك پشکان برانگی، ۱۵ مثقال کورپه، ۱۵ مثقال ایکمك، ۵ مثقال ایت اونی ۲۵ مثقال کابوسته یاپراقلری، یارطی مثقال توز، یارطی مثقال یه‌ورقه قابوغی یارطی مثقال سوت. اوشبولرنی برگه قاطشدروب هر کون ایرته بر مرتبه و بر گاچ کیچ ایله برر اوچ قوری حبوبات ویرلسه قوشلر ایچون تمام فائده‌لی آش حساب ایدیله‌در. ایزگان صاوتنی هر وقت قاینار صو ایله جووب پاکلاب طورغه تیوشدر.

قوم قوشلرغه چاینالمای یوطولغان آزوقلرنی اواقلامق ایچون ضروردر. جای کونی طاوقلر یورگان یرلرنده اوزاریده طاشلرنی طاوب یوتالر. اما قش کونلرنده آنلرغه اورلوقلر ایله آرالاش ایری قوملر سیبمك لازمدر.

ایزویست قوشلرغه سویاکلرینی اوسدرمك ایچون، هضم ایچون هم یه‌ورقه قابوغی تشکیل ایتمك ایچون کرکدر. اورلوقلر ایله تربیه قلنغانده قوشلر

اوزلریده اورلوقلردن ایزویست چغارالار. اما ایزگاننی آشانغان تقدیرده آنگا یهورقه قابوقلرینی، یاکه سوپاك کولی، یاکه آقبور قوشەق تیوشدر. یهورقه صالغان وقتلرنده یارتی مثقال چاماسنده ایزویست ویررگه تیوش. کونینه ایکی یهورقه قابوغی ویرلسه ینه فائده لیدر. طاوقلر آنی اوزلریده بیك یاراتوب آشیلر. ایسکی اشکاتورنی یاکه آقبورنی توبلگان کوینچه طاوق باشینه کونینه بر مثقال چاماسنده اورلوقلرغه قوشوب ویررگه تیوش. قوشلرنی صو اچرمك مسئله سیده اهمیتلیدر. کوب وقت بوزلغان صولر آرقلی قوشارغه بوغوشلی آورولر سرایت اینه‌در. بویله آورولر قوشلرغه سرایت ایتماسون ایچون بر بوتیلکه صوغه بر مثقال چاماسنده «ژیلیزنی کوپاروص راستۋوری» قوشوب اچرمك فائده‌لیدر.

اورداکلر ایچون ایزلگان آزوق، تاوقلر ایچون اولغانغه قاراغانده صیوق اولمق تیوشدر.

زیمله اوسترایتلنی کریدیت

حکومت زراعت اشارینی ترقی ایتدررگه بیك اهمیت ویرمکده‌در. قریه خلقینك بر اشلرینی ترتیبکه صالمق و یرسز کشیلرگه صاتوب آلورغه یر تابوب ویرمك هم زراعت اشینك ترقیسینه مانع اولغان یاکه اولەچق حاللرنی بتورمك ایچون هر غوبرناده هر اویزده زیمله اوسترایتلنی قامیسیه‌لر یاصالمش ایدی. بونلر ایکی یل ایچنده بیك کوب اشلر اشلادیلر. تورلی یرده قریه خلقینك صوراولری بوینچه قریه‌لرنی خوترارغه، آتروبلرغه آیروب ویرمك، آرادن یراق یرلرگه آولنك بر قسمینی کوچروب اوطرتمق، زور قریه‌لرنك یرلرینی آیروب بر نچه قریه ایتوب اوافلاب اوطرتمق، اوچ قرلی یرلرنی کوب قرلر یاصاب بولوب ویرمك، مشترك آلنغان قرلرنی ایه‌لرینه بولوب ویرمك؛ چوبارلاب تقسیم اصولینی بتوروب یرلرنی بر یرگه جیوب بولوب ویرمك کبی اشلرنی بو قامیسیه‌لر دائما اشلاب طورالار.

خصوصا بو صوڭ وقتلرده قریه خلقی بو قامیسیه‌لر ایله طانشوب آنگا کوب مراجعت ایته و آنڭ ایله کوب ایشلر قیله باشلادیلر. بو قامیسیه‌لر هر برده یرلرنی خواجه‌لرینه خصوصی ملك ایدرگه اجتهاد ایته‌لر. زیره زراعتنڭ ترقیسی ایچون یرلرنڭ خصوصی ملك اولمقی مطلقا لازمدر. تیز وقت بونی کوز ایله کوره چکمز.

حکومت یرلرینی اوزلرینه خصوصی ملك ایتکان کشیلرگه ایشلرینی توزاتمك طوغروسنده آنلرغه مادی یاردم ویررگه قرار ویردی. بونڭ ایچون زیمله اوستراینلنی کردیت اسمنده مؤسسه آچدی. بو مؤسسه‌دن خلقغه اصودا «بورچ پاصوبیه» اعانه اسملری ایله ایکی تورلی آقچه ویربامکده‌در. لکن ایکیسیده یرلرینی خصوصی ملك ایدوب خوتر صورتنده یاکه آتروب صورتنده بیلاگانلرگه ویریلمکده‌در. پاصوبیه کیری تولانمسکه ویریلدر. اما اصودا کلچك اون یلنڭ بش یلنده تولاب بتورمك شرطی ایله ویریلدر. اصودا آلغان کشی هر یل تیگز ایتوب پراسینتسز تولیدر. اصودا هم پاصوبیه‌نڭ ایڭ کوب مقداری یورط باشینه یوز ایللی صومدر.

بو آنچه‌لردن فائده‌لنورگه تلاگان کشیلر زیمله اومترایتلنی کاسیه‌لرینه پراشینیه ویروب صورامق لازمدر. بو آنچه‌لر اوشبو ایشلر ایچون ویریله‌در. یورط کوچرمك، قویو قازمق، بوا بومق، یول صالمق، یر کیبدرمك، یر آرچیمق، ایگون قوراللری و ایگون ماشینالری آلمق، اورلوق یخشرتمق، یر یاڭارتمق ایچون کرکلی نرسه‌لرنی آلمق وغیرلر ایچون ویریله‌در.

بو بورچنڭ فائده‌سی شولدر که:

۱ نچی - هیچ زالوغسز ویرلمکده‌در، ۲ نچی - اوزاق مدتکه ویرلمکده‌در، ۳ نچی - پراسینتسز ویرلمکده‌در. بو طریقه فائده‌لی روشده باشقه یردن بورچ تابمق کوب کشیلرگه میسر دگلدر.

صوڭره یرلرینی خصوصی ملك ایدوب آنی یخشیرتورغه تلاگان کشیلرگه ینگل شرطلر ایله ایگون قوراللری و هر تورلی اورلوقلر ویررگه دلالت ایدوب حکومت زیمستوا اصقلادلرینه هم حکومت اصقلادلرینه مراجعت ایتمشدر. بناءً علیه یرلرینی خصوصی ملك ایتکان کشیلرگه یر ایشلرینی ترتیبکه قویمق ایچون هر یردن یاردملر کورلمکده‌در. بوندن صوڭره آنلرنڭ حاللری هر جهتدن یخشیراچغنده شبهه یوقدر.

یرلر نه روشده صاتیله‌لر؟

صاتولا طورغان یرلار کچکنه اوچاستقالرغه بولنوب یورط خواجه‌لرینه خصوصی ملك ایتوب‌گنه صاتیلادر. یر، طورا طورغان یرگه یاقن بولغان صورتده گنه آنی یخشی اشلاب و یخشی تربیه‌لاب بولادر. شونك ایچون ایمینیه‌لرنی ایلك اِلك خوطرلرغه یاکه آتروبلرغه بولوب کچکنه کچکنه پاصولکه‌لر یاصارغه اجتهاد ایتوله‌در. مگر آلوچی آلاچق‌یری ایله یناشه اولسه آڭا کوچوب اوطرماسه‌ده آنی آلورغه ممکندر.

یاڭا پاصولکه‌لر یاصالغانده آنده یورطلر حسابینی ممکن قدر آز، اوصادبالرنی ممکن قدر ایرکون ایتوله‌در. ممکن اولغانده بر دیساتینه‌گه بر یورطغنه اوطرتل‌در. عموما پاصولکه‌لرده اوشبو شرطلار رعایه ایدیلورگه تیوش:

۱ نچی- اوصادبا یری ایله ساچو یری آراسنده اون صاژین کیڭلکنده بر قالورغه تیوش. ۲- اورام آرالاری یکرمی صاژین قالورغه تیوش. ۳- هر سکز اوصادبا آرقلی آلطی صاژین کیڭلکنده پراولقه قالورغه تیوش.

اوچاستکه‌لرنی یاصاغان وقتده آلوچیلرنك آنده ترلك بورته‌کاربنی ده اعتبارغه آلونه‌در. ایگونلرنی جیوشدرغاچ پاصولکه خلقی‌نه حیوانلرینی برگه کوتوب آشاتورغه ممکن روشده ایتوله‌در.

زورراق پاصولکه‌لر یاصاغانده یاکه بربرینه یاقن بر نچه پاصولکه یاخود بر برینه یاقن بر نچه خوطرلر بولگانده مسجد، مدرسه و زیارت حاجتلریده اعتبارغه آلونه‌در: آنلر ایچون مخصوص اورنلر قالدریله‌در. اول اورنلر آنده کوچوب اورناشقانچه‌غه قدر بانقه قولنده طورالر. اورناشقانده اول یرلرنی بانقه خلق‌غه تیگون ویروب آنك بهاسینی بوتون ایمنیه‌گه طاراتادر.

پاصولکه خلقلری اتفاق ایدوب اوزلرینه حاجت اولغان اورمانلق، بولونلق، کوتو اورنیسی کبی عامه‌گه کرکلی یرلرنی مشترك آلورغه‌ده اختیارلیدر.

اگر یر آلوچینك اسکی نادیل یرلری یاڭا آلغان یرلری ایله قوشوب حسابلاغانده تیوشلی نورمادن آرتوق اولسه هم نادیل یری یاڭا آلغان یرنك اوچ دن بریندن آرتوق اولسه اوچ یل ایچنده نادیلنك آرتوق قدرینی صاتمقنی شرط ایدوب صاتو کاغدینه یازیلور. صاتقان آقچه‌سی البته خواجه‌سینه اولادر. دیمك: اسکی یری اولمق یاڭا یر آلمقدن مانع دگلدر.

صاتقاندن ایکی الک زیمسکی ناچالنیک که پراشینیه ویروب ۱۹۰۸ نچی یل، ۹ نچی نویابر زاقونی بویونچه یرنی اوز اسمینه اوگریپیت اینمارگه تیوشدر. اوگریپلینیه کاغدینی آلغاچ ناتاریوس ده کوپچی کرپیست یاصاب تلاگان کشیسینه صاتادر. لکن مسلمان یری مسلمانغه صاتولمق تیوشدر.

یرلرنی کوبراک کوچوب اوطرمق شرطی ایله صاتیله‌در. کوچوب اوطورمقنی شرط قلماینچه یرنی صاتیله‌در فقط آولدن یاقین اولغان صورتده گنه. اگر صاتوب آلنه‌چق یر آلوچینک اورنندن یراق اولسه اول وقتده زیمله اوسترایتلنی قامیسیه یر آلوچی ایله مشاوره ایدوب آنده کوچوب وارمق ایچون بر مدت تعیین اینه درده شول مدتده کوچوب وارمقنی شرط اینه‌در؛ شرطقه راضی اولمغان تقدیرده آنکا اول یر صاتولمیدر. یراقلق و یاقلنق نی زیمله اوسترایتلنی قامیسیه اوزی تعیین اینه‌در.

کوچوب اوطروچیلرغه کوب امتیازلر ویریله در. آنلردن زاداتقه آقچه‌سینی آز آلنه‌در. هم ڤیرخ آز تولانیلادر هم کوچکان راصخودی ایچون اصصودا ویریله‌در. خزینه اورمانی یراق اولماسه آرزان بها ایله آنکا اورمان ویریله‌در. صوکره قویو، بوا کبی نرسه‌لرنی یاصارغه یاردم ایتوله‌در.

«تارخانلی.»

اداره - کچراك آول اولوب کوچوب اوطرودن اصلاقورقماسقه تیوشلی، بو کونگی الوغ قریه‌لر یوز یل مقدم بش اون یورطلی آوللار اولغانلر. کچکنه‌لر تیز زورایاچقلر.

جزئی معلومات

- بعض سببلر ایچون فاملیه‌نی آلشدرمق ممکندر. لکن آلشدرمق ایچون پادشاه حضرتلرینه پروشینیه قبول ایته طورغان کانسیلاریه آرقلی پراشینیه ویروب رخصت آلمق لازمدر. فاملیه آلشدررغه قرداشلرنك رضالقاری شرط دگلدر. یاڭا فاملیه فقط آڭا رخصت آلغان کشینك بالالرینه‌غنه فاملیه اولادر. (بزم مسلمانلرده فاملیه‌غه اصلا اعتبار ایدلمیدر. بعض کشینك دورت - بش فاملیه‌سی اولادر. حالبوکه اول یارامیدر).

- پلان ایله صالنه طورغان بنالرنی پلانسز هم رخصتسز صالغان کشی ایللی صومغه قدر اشترافغه حکم ایدیله‌در.

- آتا آناسینی یمان سوز ایله حقارت ایتکان کشی جزا قانونینك ١٣٢ ماده‌سی بوینچه اوچ آی‌دن آرتق دگل آربستغه حکم ایدیله‌در. اما آتا آناسنی قبناغان کشی جزا قانونینك ١٥٣٤ ماده‌سی بوینچه بر یلدن بل یارمغه قدر آربستانسکی آتدیلینیه‌غه حکم ایدیله‌در. برنچیسی ڨلاصتنوی صودده، ایکنچیسی آقروژنی صودده قارالادر.

- ٢١ یاشکه یتمگان کشی « نی صاویرشننی ایتنی » حساب ایدیله‌در. بونلر اوزلرینك وصیلرینك یاکه ولیلرینك رضالقندن باشقه هیچ بر تورلی آقچه یاصی آلمیلر و هیچ بر تورلی عقد یازولرینی امضالی آلمیلر. بونلرنك ویرگان یازولرینی سند طوتوب آنلردن هیچ نرسه دعوی قیلوب بولمیدر.

- بر کشینك مفقودلکی ایله حکم ایتمك آکروژنی صود وظیفه‌سیدر. مفقود ایله معامله‌سی وار کشی آکروژنی صودغه مراجعت ایدوب پوبلیکاتسی یاصاتورغه و آنك مالنی صاقلارغه تدبیرلر ایتدررگه حقلیدر. آکروژنی صود پوبلیکاتسی یاصاغاننك صوڭنده مفقودنك مالینه وصی تعیین ایته‌در. بش یل اوتکاننك صوڭنده مفقودلك ایله حکم واقع اوله‌در. اون یل صوڭنده ماللری وارثلرینه کوچه‌ادر. (١٤٥١ - ١٤٦٠ ماده قرارڤدانسکی صود اوستافی).

- تاسزلر قانزنده کامل عقللی حساب ایدلمیلر. شونك ایچون آنلر ایله یاصالغان عقدلرده آنلر طرفندن ولیلری اولمق تیوشدر.

احوالات عمومیه

۸ نچی نومردن ما بعد.

ترکیه — ۳۱ نچی مارتده برایکی طابور عسکرهم بیك کوب خلق جیواوب یلدز سراینه هم ملت مجلسینه واروب اوشبو طلبلرنی ایتدیلر: ۱ — مشروطه‌لی حکومت شریعتکه موافق توغریلق و مساوات ایله اش قیلورغه وعده ویرسون. ۲ — آفیتسرلر آلشدرلسون. ۳ — صدر اعظم حلمی پاشا، بحریه ناظری هم حربیه ناظری استعفا ایتسونلر. ۴ - احمدرضا بك ملت مجلسینه رئیسلکدن استعفا ایتسون. ۵ — حسین جاهد، رامی و جاوید بکلر استانبولدن چغارلسون. بزلر شریعت ایچون اولارگه حاضرلرمز. صوراغانلر ویرلماسه بر آیغه قدر بونده طوررغه کافی آقچه‌مز واردر، دیدیلر.

فتنه چیلر بیك نظاملی حرکت ایتدیلر، مگر عسکرده آفیتسرلر یوق ایدی. زیره، آنلر فتنه‌گه راضی اولمادقلرینی بیان ایتکاچ، صالداتلر آنلرنی قیناب، قابسینی بایلاب قالدرغانلر ایمش. بو فتنه‌ده عدلیه ناظری هم ملت مجلسی اعضالرندن آرسلان بك قتل ایدلگانلر.

سلطان عبد الحمید فتنه‌چیلرنڭ طلبلرینی قبول ایتکان. ملت مجلسی آچدراب قالغان؛ مگر عسکرلرنڭ کوبراگی طوپچیلر هم آتلی عسکرلر فتنه چیلرگه قارشی واررغه حاضر طوردقلرینی ملت مجلسینه معلوم ایتکانلر. احمد رضا بك رفقاسی ایله کیڭاشوب اشنی قان توکمایونچه گنه باصدررغه قرار ویرگانلر.

احمد رضا بك استعفا ایتدی. «اگر ملتمنڭ هلاکتدن قوتلمقی بنم استعفام ایله وجودکه کلسه بن استعفا ایتدم» دیه اعلان ایتدی. هیئت وکلاده آلشندی. فتنه‌چیلر مقصودلری حاصل اولدی ظن ایدوب شادلقلرندن هواغه آتا آتا توزلدیلر.

باش ترکلر شفره ایله سلانیکده اولغان «اتحاد و ترقی» جمعیتنڭ باش ادارهسینه خبر ویردیلر. اوزلرینڭ استا-

نبولدن چقدیلر. ادارهٔ مشروطهنی صاقلامق، فتنهچیلرنی تأدیب ایتمك ایچون سلانیكدن استانبولغه یتهچك قدر عسكر بیردیلر. عسكر چتالجهغه یتكاچ ملت مجلسینی هم مجلس اعیانی آنده كوچروب آیاستفانوزده ایكسندن مركب بر مجلس توزدیلر. بو مجلسنك معقول كورگان پلانلری بوینچه عسكر استانبول اوستینه حركت ایدوب كروب فتنهچیلرنی قولغه آلوب عسكری محكمهلر آچدروب عیبلیلرنك بارچهسنی حكمگه ویردیلر.

صوڭره یاش تركلر بر باشلاغانده اشنی بتونلای تمامگه یتشدرمك ایچون سلطان عبد الحمیدنی تختدن توشروب اورنینه، سلطان محمد خامس اسمیل‘ رشاد افندینی اوطرتدیلر. سلطان عبدالحمیدنی سلانیككه ییاروب مخصوص بر سرایغه قویدیلر. استبداد وقتنده ملتنی تالاغان پاشالرنی یعنی آطه قوناقلرینیده شول فتنهچیلر اشینی قاری طورغان محكمهگه تابشردیلر. اشلر باری بر یولی بتهچكدر.

یاڭا خلیفه سلطان محمد خامس حضرتلری یخشی معلوماتلی حریت طرفداری كشی دیلر. خلیفه آرالاشوب یوریدر‘ سرایده اولغان اسرافلرنی بتوررگه بو كوندن قرار ویرگان، جناب تعالی موفق قلغای ایدی.

اوشبو قدر واقعهنك آز بر وقت ایچنده آرتوق بر قان توكلمایینچه تدبیر ایله اشلاندكینه بتون آوروپا حیران قالادر. بو واقعه حریت قهرمانلری یاش تركلر اولدقنیده عالمگه كورستدی. بلكه اعدالرده اقرار ایدرلر. استانبول غزتهلری مذكور فتنهده خصوص بر فرقهنی عیبلامیلر، بلكه مشروطهلقنك فائدهسنه دوشونمز قدرلی یاكه آنی آنتریقهلرغه فدا ایدرلك قدرلی جهالتنی عیبلیلر.

ایران - تركیه واقعهسی ایرانغهده تأثیر ایتدی. محمد علی شاه ملت مجلسینی جیارغه، ایرانغه مشروطهلقنی یاڭادن ویررگه قرار ویردی. لكن صوڭغه قالدی. روسیه عسكری تبریزنی ضبط ایتكاچ كنه انصافغه كلدی هرچه خیرلوسی اولسون.

روسیه - روسیه داخلی اصلاح ایله شغللانهدر. كوب یرلرده ریویزیه باشلاندی. قصیدارستونی دوما اشلاب طورادر. مسلمان فراقسیهسینده بخشی اشلیدر. بو صوڭ آیلرده مسلمانلر طرفندن كوب اهمیتلی نطقلر سویلندی. ۲۲ نچی مایده دومادہ حریت وجدان قانونی قاراوب دومانڭ اكثریتی طرفندن قبول ایدلدی. پادشاهمز حضرتلرینك ۱۷ اوكتابر مانفستی ایله ویرگان بر حریتنی میدانغه چغارورغه كوب اجتهاد صرف ایتدكاری ایچون دومانی چن قلبدن تبریك ایتهمز.

بو قانون قصودارستونی صاویت طرفندن شول كینچه قبول ایدلسه

خرستیانلرغه‌ده مسلمان اولورغه یارایه‌چقدر. قانون شول قدر کیڭدر. بونڭ ایله دوما اوزینه کوب کشیلرنڭ محبتینی جلب ایده‌چکدر.

روسیه مسلمانلری — روسیه مسلمانلری آراسنده یخشی فعالیت کوریلمکده‌در. هر یرده اولغان امتحان خبرلری ایله غزته صحیفه‌لری طوب طولودر. روسیه مسلمانلری وطنداشلری آراسنده یخشی یاشی بیله‌چك بر قوم اولدقلرینی اثبات ایته‌چکلردر.

کشی یتشدرمك مسئله‌سی

ملتکه خدمت ایتمك ایچون کشی یتشدرمك مسئله‌سی غزته‌لرده کوب یازلدی، کوب سویلندی؛ لکن همان حل قلنوب بتکانی یوقدر. بو مسئله بیك اهمیتلی اولدیغیله برابر بیك مشکل مسئله‌در. زیره، یاشدن تربیه ایدوب مطلوب روشچه کشی یتشدرمك بیك قیون اشدر. انسانی مکمل کشی ایتمك ایچون آز دیگانده اون ایکی یل تربیه ایتمك لازمدر. لکن اون ایکی یل ایچنده انساننڭ باشلرندن بیك کوب اشلر اوتارگه تیوشلی اولغانغه کوره تربیه ایتوله‌چك کشینڭ تمام یتشکانچه‌گه قدر کوب فلاکتلرگه اوچرامقی ممکندر. مکمل بر مکتبده باشده ایللی-آلطمش شریك درس باشلادقلری حالده یوقاری صنفلرغه منگانده یالڭز بش آلطی‌غه قالدقلری تجربه ایله ثابت حقیقتدر.

صوڭره لازم قدر کشیلر یتشدرمك ایچون اورنلر حاضرلمکده مشکلدر. عموما مکتب و مدرسه‌لرنی اصلاح ایتمك اقتصادی جهتدن قارالغانده امکان خارجنده کبیدر. یالڭز بر مکتبدن کشی یتشدرمك ایسه کوب نتیجه ویرمایه‌چکدر. بوڭا کوب سنه‌لردن بیرلو اجتهادده اولغان مدرسهٔ حسینیه‌نڭ حالی شاهددر. تحصیل ایچون چیتکه کشی یبارمك پك مناسب براش ایسه‌ده بوڭاده بو کوندن کوب باشلاغان کشی کورنمیدر. طلبه آراسندن اوز اختیارلری ایله مصر و استانبولغه کیتکان کشیلر اولسه‌ده آنده‌ده اوقور ایچون مناسب بر اورن تابقانلری یوق حکمنده آزدر. اورن تابقانلریده تأمین معیشتلری طوغروسنده کوب مشقتلر چیگالر.

صوڭره مذکور طریقلرنڭ بارچه‌سی کوب راصخودلر هم اوزون وقتلر صورامقده‌در. بزم روسیه مسلمانلری ایچون بو کون موافق اولغانی ایسه آز راصخود ایله بیك تیز آراده کشی یتشدرمکدر: لکن بوڭا نچوك موفق اوله‌چقمز؟

معلومدرکه: بزم روسیه‌ده سمارا، ملکس، قزان، بوا، چسطای، قوشقار، اوفا، اورنبورغ، حاجی ترخان وغیر کوب یرلرنڭ مدرسه‌لرنده اصلاح ایدلمش ایسکی اصول ایله فنون قدیمه

تحصیل ایدرب قوهٔ فکریه‌گه مالك اولمش قابلیتلی شاکردلر آزدگلدرلر. بونلر شول کوینچه قالسه‌لر طبیعی کوب اشکه‌ده یارامازلر. لکن مناسب بر یرده بونلر دخی بر اوچ ـ دورت یل تربیه ایدیلوب یاڭا لغتلر، یاڭا فنلر اوگرانوب اصول تعلیم کورسه‌لر و بخشی برناظرنڭ قول آستنده آداب اسلامیه‌گه عادتلانسه‌لر آنلردن ملت ایچون کوب خدمتلر اوله‌چقنده شبهه یوقدر. ملت خدمتی ایله مشغول اولغان کشیلرمز بو کبی شاکردلر آراسندن چغوب مصر واستانبول باروب قایتقان یاکه آنده مونده اصول تعلیم کورگان ذاتلر اولدیغنی ملاحظه ایتساك بونده شبهه ایدرگه ده اورن یوقدر. بناءً علیه بویله مقتدر شاکردلرمزدن فائده‌لنمك بزم ایچون مطلقا لازمدر. لکن نچوك فائده‌لنملی ؟

بو شاکردلرنی چیتکه‌یباروب بارسنیده اوقوتمقی کوب مصارف صوریدر. شونڭ ایچون آنلرغه چیتکه واروب تحصیل ایده‌چك درسه‌لرینی وطنلرنده اوگراتمك مناسبدر. بش ـ آلطی کشی ایچون دورت ـ بش‌یوز کشی‌نی ایتکانچه دورت بش یوز کشی ایچون بش آلطی کشینی کتورمك مناسبراك اولسه‌کرك بناءً علیه هر جهتدن مصارفی تأمین ایدلگان مدرسهٔ حسینیه‌ده عالی صنفلر آچیلوب بویله شاکردلرگه تخصیص ایدلسه ملت ایچون بیك تیزلکده هم آرزان روشده کشی یتشدرمك ممکن اولور ایدی. مدرسهٔ حسینیه‌نڭ بو کونگی پروغرامی ایله کشی یتشدرمك مقدمه دیدکمزچه بیك کوب یللر یته بیك کوب مکتبلر صوریدر. زیره اوزنڭ یتشوب عالی صنفغه کرگان طلبه دورت بش دن آرتوق اولمایه‌چقدر. بونلر ایچون کوب مصارف طوتمق ده اسراف کبیدر.

اگر مدرسهٔ حسینیه‌نڭ عالی صنفلرینه بشقه مدرسه‌لردن شاکردلر قبول ایدلسه برجهتدن مدرسهٔ حسینیه‌نڭ صنفلرینه لازم قدر شاکرد تابولاچقدر. ایکنچی جهتدن مدرسه‌لرنڭ براشمه‌کینه‌ده سبب اولاچقدر. زیره اول وقت مدرسهٔ حسینیه اوزینه آندان شاکردلر کیله طورغان مدرسه‌لر ایله مخابره ایدوب شاکردلرنی نه روشده حاضرلرگه تیوش اولدقینی بیان ایته بیله‌چکدر. بونڭ محاکمه‌سنی مدرسهٔ حسینیه متولیلرینه قالدروب حاضرگه سوزنی اختصار ایدرگه مجبورمز.

ناشر و محرری: محمدفاتح مرتضین.

اداره‌دن اخطار

محترم مشتریلرمز آینڭ باشندن حسابلارغه عادتلانمش اولدقلرندن بو نومردن باشلاب اقتصاد مجله‌سنی هر آینڭ اوّلنده چغارورغه قرار ویردك. شونڭ ایچون مجله برنیچه کون کیچگوب چقدی. شولای اولسه ده یللق آبونه‌لر همان ۱۲ نومر، آلطی آیلقلر ٦ نومر آلاچقلاردر.

« کریموف، حسینوف و شرکاسی » نڭ پاراوای مطبعه‌سی اورنبورغده.
ТИПО-ЛИТ. Т-ВА КАРИМОВЪ, ХУСАИНОВЪ И КО.